

Bugün birkaç Çerkesle konuştum. Bana kendimi Çerkes hissedip, hissetmediğimi sordular.

Hayır dedim, kendimi nasıl Çerkes hissedebilirim?

Ama kendini Çerkes sayanların çoğundan daha donanımlısın dediler.

Amerika'yı da bilirim ama kendimi Amerikalı gibi hissetmem dedim.

İnsanın kendine kimlik seçmeye çalışması, adı Çerkeslik, Kürtlük veya Türklük olsun, gereksiz ve kaybedilmeye mahkum bir mücadele. *Kimlik* dediğimiz, insanın etrafından suyun mecrainda akması tarzında aldığı kültüre dayanır. İnsanın etrafını değiştirmeden kimliğini değiştirmeye çalışması boş.

Su kendi yolunu seçemez ve bulduğu boşluğa doğru akar ve insan da kimliğini seçemez ve boşluğunu etrafında bulduğuyla doldurur. *Etraf* dediğimiz de hakim kültür demek.

Kaybolan kültürler sözkonusuysa, savaş meydanındaki bir sıhhiye gibi hissediyorum. Savaşta yaralılar üçe ayrılır. Birinci grup tedavi etmeye çalışsan da pek faydası olmayacak kadar ağır yaralılar. İkinci grup tedavi etmesen de iyi olacak kadar hafif olanlar ve üçüncüsü, tedavi edersen iyileşmesi ve etmezsen kötüleşmesi muhtemel yaralılar. Çerkes kültürünü, bu kültür harbinde birinci grupta görüyorum ve elimdeki azıcık ilacın tümünü üzerine boca etsem de, bu yaralının yerinden kalkması mümkün değil.

Çerkeslik (veya diğer tür bir etnisite) ancak yeterince çok nüfusun taşıyabileceği bir kimliktir. Böyle bir homojen nüfus yok. Diyolar ki günümüzde bir dilin yaşaması için, onu konuşan 100.000 kişi lazım. Türkiye'de (bilen varsa da) birbiriyle Çerkesçe konuşan 100.000 kişi yok. Dil yoksa, kültür de sadece bir takım folklorik unsurlara kalıyor ve zaten onların da uzun vadede yaşaması zor.

Bu imkansızlığı görmezden gelip, sanki bir gün Çerkesler yeniden müstakil bir kimlik olacakmış gibi yapmaya devam eden insanlar var. Kimisi Çerkeslerin anavatanları Kafkasya'ya dönmeleri gerektiğini savunur, kimisi Türkiye'deki haklarını genişletme çabasıdadır, kimisi de bir takım sosyal faaliyetlerle avunur.

Bunların hepsi iyi ve güzel. Ancak hiçbir *tüm kimlikleri silen kimlik* peşindeki Batı'nın gücüne derman olamaz. Bizim asıl *savaşımız* bu, yoksa Çerkesliğin Türklük içinde erimesi değil. Türklük de Batı kültürü karşısında eriyen bir kimlik, Kürtlük de. Neticede benzer ahlaki normlara, benzer düşünce yapılarına, benzer insanlara, benzer hayatlara yol açtıktan sonra, birinin atası Türkmüş, diğer Kafkasyalı, bir diğeri Arnavut, öbürküsü Laz, ne farkedecek?

Batı'nın hakim kültürü karşısında direnebilecek bir kültür nasıl mümkün? Herhalde eskiyi tekrar edip, köylerde gelişmiş adetleri yaşatmaya çalışarak değil. Zamanı geriye çevirmeye çalışıp, hayallerde kaybolarak da değil. İnsanlar kapıldıkları hayallerin çocukları tarafından paylaşılmadığını gördüklerinde kızıyor, hayalle gerçeğin farkının zaten *kolay paylaşılabilirlik* olduğunu unutarak. Eğer suyun mecrainı

değiştirecek gücünüz yoksa, bir damla olarak nehrin kenarına sıçramış olmanın neticeyi etkilemesi nasıl mümkün?

Bu savaşı nasıl kazanabiliriz? diye sorup, aklıma geldiği kadarını yazıyorum. Hakim kültüre teslim olan ve direnişin manasız olduğunu söyleyen de çok. Belki onların dediği doğrudur, ancak en azından savaşı ve deneyerek kaybetmiş olalım, hayal kurarak değil.

Kültür harbinin de şartı, gerçek harpteki gibi, bir cephe oluşturabilmek. Türklük, Çerkeslik veya sair etnik kültürlerin Batı kültürü karşısında böyle bir cephe oluşturacak kadar bile kudreti yok. Bir kültür cephesi imkanının ancak İslam kültüründe mevcut olabileceğini, onun haricinde hiçbir kültürün Batı karşısında direnmeye mecali olmadığını gördüğümde milliyetçiliğin ufağı ve büyüğünü terketmiştim. Bu fikrimde onbeş senedir bir değişiklik yok.